

მშობლების როლი ტრანზიციის პროცესში

ჩაქიაშვილი-კალმახელიძე ია

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.83>

აბსტრაქტი. სკოლამდელი დაწესებულებიდან ახალ, სასკოლო საგანმანათლებლო გარემოში ტრანზიცია თითოეული ბავშვისთვის მეტად მნიშვნელოვან მოვლენას წარმოადგენს. არსებული კვლევების საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ სკოლის პოზიტიურად დაწყება მოსწავლისთვის მომავალი აკადემიური და სოციალური წარმატების საფუძველი და წინაპირობაა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტრანზიციის საფეხურების წარმატებით გავლა სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვებისთვის, ხოლო იმისთვის რომ სკოლაში ტრანზიცია იყოს უმტკივნეულო, მეტად გასათვალისწინებელია მშობლების აქტიური მხარდაჭერა და მათთან თანამშრომლობა, ბავშვების საჭიროებების განსაზღვრასთან ერთად მშობლების საჭიროებების განსაზღვრა. მშობელმა, სკოლამდელმა დაწესებულებამ, სკოლამ თანაბრად უნდა გადაინაწილოს პასუხისმგებლობები და მოვალეობები. მოხდეს მშობლების ინფორმირებულობა მათთვის აქტუალურ საკითხებზე და წარმატებული ურთიერთთანამშრომლობის შედეგად, თითოეული რგოლის (ბავშვი, მშობელი, სკოლა) მორგება ბავშვის საჭიროებებთან. გაეროს ბავშვთა ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის, „სსსმ ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის კვლევა თელავის მუნიციპალიტეტის სკოლების მაგალითზე“ ფარგლებში ჩატარებული საერთო კვლევების ერთ ნაწილს წარმოადგენდა სსსმ ბავშვების მშობლების გამოცდილების შესწავლა. შეირჩა სკოლის ტრანზიციაში მყოფი 5 სსსმ ბავშვის მშობელი. კვლევის მიზანი იყო აღმეწერა სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვების ტრანზიციის პროცესში შემავალი მშობლის როლი, ფუნქცია, მისი პასუხისმგებლობები და კომუნიკაცია ამ პროცესში ჩართულ მხარეებთან. მშობლების გამოკითხვა მოხდა ინტერვიუს მეთოდით. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა ტრანზიციის პროცესის ძლიერი მხარეები და გამოწვევები. ჩამოყალიბდა გარკვეული დასკვნები და შემუშავდა შესაბამისი რეკომენდაციები. მშობელი თვლის რომ მთავარი გამოწვევა ბავშვის სასკოლო გარემოსთან შეგუების პროცესია. ხაზს უსვამს სკოლამდელ პერიოდში ბავშვის და მშობლის მომზადების პროცესის მნიშვნელობას. განსაკუთრებით აღნიშნავს სკოლის და ადრეული განვითარების ცენტრის, ადრეული ინტერვენციის მომსახურების მხარდაჭერას, ბავშვის ჩართულობას სკოლის წარმომადგენლებთან და მშობლებთან ცენტრის სპეციალისტების შეხვედრებს, როგორც შეფასების, ისე შემდგომ პროცესებში.

საკვანძო სიტყვები: ტრანზიცია, მშობელი, სასკოლო მზაობა, სკოლა, სკოლამდელი დაწესებულება, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროება

სკოლაში ტრანზიცია კომპლექსური და გამოწვევებით სავსეა სპეციალური საჭიროებების მქონე მოსწავლისთვის (ხვადაგიანი & წულაძე, 2018) ხშირ შემთხვევაში მშობელი შფოთავს და წუხს ობიექტური მიზეზების გამო, როგორცაა ბავშვისთვის უსაფრთხოება გარემო, კომუნიკაცია სკოლაში, მოსალოდნელი სირთულეები და ა.შ. როგორც

ვიციტ, მშობლის ემოციური მდგომარეობა ბავშვზე პირდაპირ ჰპოვებს ასახვას, ამიტომაც მნიშვნელოვანია, რომ სასწავლო წლის დაწყებამდე მშობლის შფოთვა, რომელიც ტრანზიციით არის გამოწვეული შემცირდეს, რადგან შესაბამისად მსგავსი იქნება ბავშვის დამოკიდებულებები და მოლოდინები სკოლის მიმართ. შფოთვის შესამცირებლად უნდა გაიზარდოს სკოლის გარემოს შესახებ მშობლის ინფორმირებულობა, მშობელმა დაამყაროს კონტაქტი სკოლასთან, გაიცნოს ის სპეციალური მასწავლებელი თუ პრაქტიკოსები, რომლებიც იქნებიან ჩართულნი ბავშვისგანათლების პროცესში.

როგორ უნდა მოემზადოს მშობელი ბავშვის სკოლაში წასვლისთვის?

- ეცნობა სკოლის გარემოს.
- წინასწარ გაიცნობს სკოლის დამრიგებელს, სპეციალურ მასწავლებელს .
- გადასცემს სკოლის წარმომადგენელს ბავშვის ინტერესების, თავისებურებების და საჭიროებების შესახებ ინფორმაციას.
- ასევე მათგან იღებს ინფორმაციას ბავშვისთვის საჭირო მხარდაჭერის შესახებ. თუ როგორ შეძლებენ ისინი გაითვალისწინონ ბავშვის საჭიროებები და მოარგონ მას სასწავლო გარემო დასასწავლო პროცესი.
- მომავალ მასწავლებლებთან და სპეციალისტებთან ერთად განიხილავს და გეგმავს ბავშვის სკოლაში ტრანზიციის პროცესს.

თუ ბავშვის კომუნიკაციის ფორმა მეტყველება არ არის, მშობელმა ეს ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს სკოლის პერსონალს, რათა საჭიროების შემთხვევაში მასწავლებელმა მიიღოს სათანადო კონსულტაცია თავად მშობლისგან ან იმ სპეციალისტისგან, რომელიც ადრე ბავშვთან მუშაობდა. „წარმატებულ ტრანზიციას ბავშვის მზაობა სკოლისადმი და სკოლის მზაობა ბავშვისადმი განსაზღვრავს. მშობლის როლი მნიშვნელოვნად გადამწყვეტია ბავშვის სასკოლო მზაობის ფორმირების პროცესში. მშობლის ამოცანაა ბავშვის ფსიქო-ემოციურად მომზადება სკოლისთვის, იმ გარემოს შესახებ წარმოდგენების შექმნა, რომელშიც მას მოუწევს თანაარსებობა, რითაც შეამცირებს ბავშვის შფოთვას და შიშს რომელიც დაკავშირებულია უცხო გარემოს და სიახლისადმი მოლოდინთან.“(ხვადაგანი, 2021)

მშობელი ბავშვს სკოლისთვისთვის ამზადებს სხვადასხვა ტექნიკით: სკოლასთან დაკავშირებული შეკითხვებით, სკოლასთან დაკავშირებული პოზიტიური გამოცდილების მოყოლით, ფიზიკური სივრცის და სასკოლო გარემოს გაცნობით და ა.შ. (ხვადაგანი, 2021)

ზოგიერთ შემთხვევაში, მშობლის მიერ გაწეული ჰიპერმზრუნველობის გამო, ბავშვის არსებული უნარები გამოუყენებელი რჩება. ბავშვს ხშირად არ ეძლევა შესაძლებლობა დამოუკიდებლად განახორციელოს ესა თუ ის აქტივობა, ან დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილება, რის შედეგადაც ზრდასრულ ასაკშიც ის სხვებზე დამოკიდებული რჩება. მშობელმა ადრეული ასაკიდანვე უნდა მოამზადოს დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებით. მისცენ საშუალება დამოუკიდებლად განახორციელოს ასაკობრივი აქტივობები, რა სახითაც ბავშვს შეუძლია. (მაგ.: მიუხედავად იმისა რომ ბავშვი დამოუკიდებლად ჭამისას შეიძლება ძალიან ისვრებოდეს, მაინც მისცეს საშუალება თავად ჭამოს), დაეხმაროს ბავშვს საკუთარი პოტენციალის მაქსიმალურად გააზრებაში, გაამხნევოს და წაახალისოს ბავშვის დამოუკიდებელი ქმედებები და მცდელობები. აღნიშნული ეხმარება ბავშვს გახდეს დამოუკიდებელი ზრდასრული, ჰქონდეს ადეკვატური თვითშეფასება, იზრუნოს საკუთარ თავზე დამოუკიდებლად. ხელი შეუწყონ ბავშვის სოციალური ინტერაქციის უნარების განვითარებას. (ხვადაგანი & წულაძე, 2018)

როდესაც ბავშვს საგანმანათლებლო საჭიროება აქვს, მისი ინტელექტუალური უნარები განსხვავებულად ვითარდება, აუცილებელია მშობელმა გაითვალისწინოს ბავშვის

სწავლისა და განვითარების თავისებურებები, ხელი შეუწყოს მას ადექვატური მასალის მიწოდებით. იყოს მხარდამჭერი, გააკეთოს იმ ქცევის მოდელირება რომლის დასწავლაც სურს.

სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების სპეციალისტებმა პროაქტიულად უნდა დაიწყონ მშობლებთან კომუნიკაცია, გაუწიონ ორგანიზება ჯგუფურ და ინდივიდუალურ შეხვედრებს, საუბრები უნდა შეეხოს ბავშვის სკოლაში ტრანზიციის საკითხებს. ყურადღება მიექცეს მშობელთა ფსიქო-ემოციურ მდგომარეობას და საჭიროების შემთხვევაში დახმარება გაუწიონ მშობელს. ხშირად ხდება, რომ ტრანზიციის პროცესებს ოჯახი შეუმჩნევლადაც გაივლის, თუმცა თუ მოხდება ამ პროცესის უმტკივნეულოდ გადასასვლელად სხვათა მხარდაჭერა, ბავშვები ადვილად მოახდენენ ადაპტირებას ახალ გარემოში. როდესაც მშობელი მართო ზრუნავს ბავშვის სკოლაში ჩართვაზე და მთელ რიგ გამოწვევებს აწყდება. ეფექტური ტრანზიციია ოჯახზე ფოკუსირებული პროცესია. მშობლები ბავშვის განვითარების ძირითად მედიატორებს წარმოადგენენ. ტრანზიციის პროცესის მთავართანამონაწილეებს. მიუხედავად სასკოლო ასაკის დადგომისა, ხდება ხოლმე ბავშვის სკოლაში ტრანზიციის გადავადება. კანონი დასაშვებად მიიჩნევა გახანგრძლივდეს სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვის ყოფნა სკოლამდელ დაწესებულებაში, თუკი მშობლის და სპეციალისტის მოსაზრებით ერთი წლით დაყოვნება ბაღში, სასარგებლოდ მიიჩნევა ბავშვის განვითარებასა და სასკოლო მზაობის ფორმირებისთვის. აღნიშნული მიდგომა ეწინააღმდეგება ინკლუზიური განათლების და ტრანზიციის პრინციპებს, რამდენადაც ბავშვის სკოლაში ჩარიცხვის კრიტერიუმად არა ასაკი, არამედ უნარების სასკოლოდ მომწიფება განისაზღვრება. სკოლამდელი დაწესებულების ვალდებულებაა არა სასკოლო მზაობის მიღწევამდე დაყოვნოს ბავშვი, არამედ სასკოლო ასაკის დადგომისთვის შეძლებისდაგვარად მიაახლოვოს ის სასკოლო მზაობას და გადააცილოს ის სკოლაში და სკოლამ კი უზრუნველყოს გარემოს მზაობა. მშობელს შესაძლოა არასწორი ხედვა ჰქონდეს იმ საკითხების შესახებ, თუ რა არის ბავშვის სასკოლო მზაობის განმსაზღვრელი; რა უნდა იცოდეს ბავშვმა სკოლაში შესვლამდე რისი გაკეთება მოეთხოვება მას სკოლაში; აქცენტი გააკეთოს მხოლოდ აკადემიურ მზაობაზე და ბავშვის სოციალურ-ემოციური განვითარება არასაკმარისად იყოს მხარდაჭერილი. მან გადაავადოს სკოლაში ბავშვის მიყვანა ბავშვის განვითარებასთან დაკავშირებული გამოწვევების არსებობის გამო და არ ჩათვალოს ბავშვი მზად სკოლისათვის, რადგან მიიჩნის რომ აკადემიური უნარები არასაკმარისად აქვს ბავშვს განვითარებული. რომ ის მიღწევის დონით განსხვავებული იქნება თანაკლასელებისგან. ასევე შესაძლოა ბავშვის მშობლებმა ყურადღება მის ჯანმრთელობასა და რეაბილიტაციას დაუთმოს და არასაკმარისად აცნობიერებდნენ ბავშვისთვის განათლების და თანატოლებთან ურთიერთობის მიღების დიდ მნიშვნელობას. შეიძლება არჩევანი დღის ცენტრის სასარგებლოდ გააკეთოს იმ მომსახურების მიღების მიზნით, რომელსაც ცენტრი სთავაზობს ოჯახს. (ტრანსპორტირება, კვება, რეაბილიტაციის შესაძლებლობები). ოჯახების სოციალურ-ეკონომიურ მასირთულებმა, ენობრივმა და კულტურულმა თავისებურებებმა შეიძლება სპეციფიკური სირთულები გამოიწვიოს ბავშვის ტრანზიციის პროცესში. (ოჯახის დაბალი ხემისაწვდომობა ინფორმაციაზე, სკოლის წარმომადგენლებთან კომუნიკაციის სირთულები, სკოლისთვის საჭირო ინვენტარის შეძენის შეუძლებლობა (გრუზინსკი-ბაგრატიონი, ბარქაია, წულაძე, ხვადაგიანი, კვაჭაძე, ზაქარეიშვილი, მიდელაური, 2019).

იმისათვის, რომ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებმა

უმტკივნეულოდ გადალახონ ტრანზიციის პროცესი, საჭიროა ამ პროცესში, როგორც სკოლის ადმინისტრაციის, ბაღის ასევე ბავშვის მშობლის აქტიური ჩართულობა, რათა ბავშვებს მხარი დაუჭირონ და გააძლიერონ, ყველა ზემოთჩამოთვლილი ფაქტორი, უზრუნველყოფს სწავლის პროცესის ინკლუზიურობასა და ეფექტურობას.

გაეროს ბავშვთა ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის „სსსმ ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის კვლევა (თელავის მუნიციპალიტეტის სკოლების მაგალითზე)“ ჩატარებული საერთო კვლევების ერთ ნაწილს წარმოადგენდა სსმ ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის პროცესში მშობლების გამოცდილების შესწავლა. შევარჩიეთ სკოლის ტრანზიციის მყოფი 5 სსმ ბავშვის მშობელი. მათთან პირველადი კომუნიკაცია განხორციელდა სკოლის დირექციის მიერ. მშობლების თანხმობის მოპოვების შემდეგ დავუკავშირდით მშობლებს და ვთხოვეთ ინტერვიუს ჩაწერა ტელეფონით, რომ მათთვის მოსახერხებელი ყოფილიყო. შემდეგ ქვეთავში წარმოდგენილია 5 მშობლის მოკლე ნარატივი.

კვლევის მიზანი იყო აღმეწერა სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვების ტრანზიციის პროცესშიშემავალი ერთ-ერთი მთავარი რგოლის-მშობლის როლი, ფუნქცია, მისი პასუხისმგებლობა და დამედგინა, როგორ მიმდინარეობდა მისი კომუნიკაცია ამ პროცესში ჩართულ მხარეებთან, მაგალითად ბაღის მასწავლებელთან, სპეციალისტთან, კლასის დამრიგებელთან; ვინ იყო ინიციატორი და როგორ ხდებოდა ინფორმაციის გაცვლა პირადად თუ სატელეფონო საუბრით; რა გამოწვევებს შეეჯახნენ და რა პრობლემები გადალახეს ადვილად ანუ შესაბამისად კარგად გაართვეს თავი; მათი აზრით, როგორ უნდა მოხდეს წარმოქმნილი სირთულეების დაძლევა, გადალახვა. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო ქალაქ თელავის მეორე, მეხუთე, მეექვსე და სოფელ ვარდისუბნისა და კურდღელაურის საჯარო სკოლის ხუთმა მშობელმა. მშობლების გამოკითხვა კონკრეტულ საკითხებზე მოხდა ინტერვიუს მეთოდით (მობილური ტელეფონით ჩაწერა, შემდგომ ტრანსკრიპირება და მიღებული მონაცემების ანალიზი). თვითოეული ინტერვიუგრძელდებოდა დაახლოებით 20-25 წუთამდე, დაცული იყო კონფიდენციალურობა და ანონიმურობა.

მშობლების ნარატივის ანალიზი

კვლევაში მონაწილე რესპოდენტები იყვნენ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვების (მხედველობის, სმენის დარღვევის, გონებრივი

კვლევის შედეგები:

ჩატარებული ინტერვიუს შედეგად, გამოიკვეთა ტრანზიციის მიმდინარეობისას სიმძნელები, რაზეც მშობლები ღიად და გულახდილად საუბრობენ. ხაზი გაესვა მათი მხრიდან ტრანზიციის მხარდამჭერი რგოლების მნიშვნელობას, კერძოდ, ტრანზიციის პროცესში შემავალი მხარეები მეტ-ნაკლებად იღებდნენ მონაწილეობას. გამოიკვეთა, გარკვეული გამოწვევები და ძლიერი მხარეები. თავდაპირველად, ძლიერ მხარეებზე გავამახვილებ ყურადღებას, რომლებზეც მშობლები მიუთითებდნენ, პირველი, ადრეული ინტერვენციის მომსახურების მნიშვნელობას, ადრეული განვითარების ცენტრში ბავშვის ჩართულობას, მათი სპეციალისტის მონაწილეობას სკოლის წარმომადგენლებთან, მშობელთან შეხვედრებში, (როგორც სატელეფონო, ისე პირადი), როგორც შეფასებისას ისე, შემდგომ პროცესებშიც. კონკრეტულად „ცენტრისა და ბაღის ჩართულობით მივედით სკოლამდე“. მათი სპეციალისტი, ბავშვის საჭიროებებზე მორგებული პროგრამით მუშაობდა, როგორც ბაღში, ისე ცენტრში. ცენტრის სპეციალისტის მიერ ტრანზიციის პროცესში სკოლაში დარეგისტრირების შემდეგ, ხდებოდა მშობლის დამშვიდება ბავშვის ახალ სასკოლო გარემოსთან შეგუების მიზნით, ბავშვის საჭიროებების გამოკითხვა და სკოლამდე ბავშვთანცენტრის წარმომადგენლის შეხვედრა. სკოლის შერჩევაშიც, აღსანიშნავია, მათი

აქტიური დახმარებამშობლისადმი, არა მხოლოდ ბაღის პერიოდში, არამედ სკოლის პარალელურადაც ბავშვებთან მუშაობა, რამაც მშობლის აზრით, გაადვილა ტრანზიციის პროცესი. ცენტრიდან სკოლაშიც, შესაბამისი სპეციალისტების მისვლა, მაგალითად, მეტყველების სპეციალისტის და ბავშვის შესაძლებლობების გაცნობა სკოლისთვის.

ბაღის ჩართულობის კუთხით - მშობელი აღნიშნავს, რომ ბაღში შეამჩნიეს და აუხსნეს მას, რომ მის შვილს სჭირდებოდა ჩარევა, მათვე გადაამისამართეს ცენტრში. ასევე ჰკითხეს, იყო თუ არა მისთვის ხელსაყრელი ის სკოლა, რომელიც ტერიტორიულად მისთვის ხელმისაწვდომი იყო, თუ არადა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სხვა სკოლაში გაუწევდნენ რეკომენდაციას. მშობლები აღნიშნავენ, ბაღის გამგის, აღმზრდელ-პედაგოგის, მათი სიტყვით „ერთიანი გუნდის“ მუშაობას.

ხოლო, გამოწვევებს რაც შეეხება: „სკოლამდე მოსამზადებელი პერიოდი უნდა იყოს, რათამომზადდეს ბავშვიცა და მშობელიც“ - ამბობს რესპოდენტი. ბაღშივე უნდა მოხდეს სკოლისთვის მომზადება. მართალია ისინი თვითონ მუშაობენ ბავშვთან, მაგრამ მათი აზრით ეს საკმარისი არაა.

მიუხედავად, მშობლის მოთხოვნისა, ბავშვებს (ტყუპებს აუტისტური სპექტრის დიაგნოზით) არ უნიშნავდნენ ასისტენტს, რომელიც მისი აზრით, ხელს შეუწყობდა ამ ბავშვების ბაღში ყოფნას, სხვა ბავშვებთან ურთიერთობას. ეუბნებოდნენ უარს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მას თვითონ უნდა გადაეხადა თანხა ასისტენტისთვის და თვითონვე უნდა მოემეხა ის ადამიანი, რომელიც მათ შვილებთან იმუშავებდა. მშობლის მოთხოვნის პასუხად, რომ ბაღში, ის სპეციალისტები ჩაერთოთ მუშაობის პროცესში, ვინც ცენტრშიც მუშაობდნენ ამ ბავშვებთან, იღებდა უარს (სპეციალისტები იყვნენ თანახმა). უარის მიზეზად კი ასახელებდნენ, ბაღში ბავშვების სიმრავლეს, რაც ხელს შეუშლიდა მათ მუშაობას. მშობელი კი მიიჩნევს, რომ პირიქით, ის სპეციალისტები ხელს შეუწყობდნენ მისი შვილების ქცევების მოწესრიგებას და ტრანზიციის პროცესიც გაადვილდებოდა. უარის მიზეზად ასახელებდნენ კიდევ იმ გარემოებას, რომ ჰყავდათ ერთი მასწავლებელი, ერთი დამხმარე, და ფიზიკურად ამდენ ბავშვს ვერ მიხედავდნენ. ბაღს არ ჰქონდა შესაბამისი ბიუჯეტი, რომ გაეთვალისწინებინა ასისტენტის მიწვევა. რესპოდენტი აღნიშნავს, აღმზრდელ-პედაგოგის მუშაობას, თუმცა დასძენს, რომ: „როგორც მე ვფიქრობდი, ისეთი ჩართულობა, რომ უნდა ყოფილიყო, არ იყო, მასწავლებელს ერჩინა, ხელჩაკიდებული ჰყოლოდა, მასთან მჯდარიყო, ვიდრე სხვა ბავშვებთან ერთად ჩაერთო აქტივობებში“.

მშობელი თვლის, რომ მთავარი გამოწვევაა ბავშვის შეფუების პროცესი სკოლასთან. მისი აზრით: „ამ პერიოდის გავლას საფეხურები სჭირდება, რადგან ასეთი ბავშვებისათვის თავიდან ყველაფერი უცხოა და რთულია, ამიტომ ბავშვს ბაღიდანვე უნდა ჰქონდეს ხელშეწყობა, ის, რომ არუნდა და ბაღისთვის მიუღებელია ჩემი შვილების მსგავსი დიაგნოზის (აუტისტური სპექტრი) მქონე ბავშვების მიღება, ეს დიდი ფსიქოლოგიური სტრესია, რადგან ასეთი მიუღებლობით ბავშვები წინ ვერ მიდიან, ვერ ვითარდებიან“.

სკოლის მონაწილეობა ტრანზიციის პროცესში - თავდაპირველად, ძლიერი მხარეები აღნიშნოთ. მშობლები მიუთითებენ სკოლის მხარდაჭერას, რაც გამოიხატება, როგორც სიტყვიერად ისე საქმით. პოზიციას, რომ ყველაფერს გააკეთებენ ისინი, რომ მათი შვილები იყვნენ უსაფრთხოდ. აღნიშნავენ, სკოლის „კარგ დახვედრას“ კეთილგანწყობილ დამოკიდებულებას მათადმი, ხაზს უსვამენ სკოლის თანამშრომლობას ცენტრთან, მშობლებთან და ერთობლივი მუშაობის შედეგად, იმის მიღწევას, რომ ბავშვებს ჰყავთ, კონკრეტულ შემთხვევაში ტყუპებს, ცალ-ცალკე ასისტენტი და სხვა მასწავლებელიც: „სკოლაში მივიღე ის, რაც მინდოდა, ის თანადგომა, ის მდგომარეობაში შესვლა, ის, რომ მათ

კარგად გაიაზრეს ყველაფერი, თუ რა პრობლემებთან ჰქონდათ საქმე და აბსოლიტურად მოარგეს გარემო ბავშვის საჭიროებებს და ერთობლივად იმუშავეს“.

სკოლის შერჩევა მშობლების მხრიდან ხდებოდა ტერიტორიული ხელმისაწვდომობით და ბავშვების მცირე კონტიგენტიდან გამომდინარე. ასევე აღსანიშნავია, კლასის დამრიგებლის ჩართულობა, მან სკოლამდე დაურეკა და ჰკითხა მშობელს ბავშვის პრობლემის შესახებ და დაამშვიდა, რომ ხელსშეუწყობდნენ და მის საჭიროებებს გაითვალისწინებდნენ: „ყველაზე დიდი როლი ითამაშა კლასის დამრიგებელმა.“ ის მშობლის გადმოცემით, ახლაც რეგულარულად ხვდება მას და იღებს ინფორმაციას ბავშვის შესახებ. მშობლები ასევე აღნიშნავენ, დამრიგებლისა და სპეც. მასწავლებლის ერთად ზრუნვას ბავშვის საჭიროებებზე.

რაც შეეხება გამოწვევებს სკოლაში, სწავლის დაწყებამდე ნაკლებად არის ბავშვთან და მშობელთან შეხვედრები. მშობლის ინიციატივით ხდება ბავშვისათვის სკოლის გარემოს გაცნობა, თუმცა, ნაწილობრივ, მათი მხრიდანაც შეინიშნება ინიციატივის კონკრეტული შემთხვევები. ნაკლებად ხდება, მშობლისათვის აქტუალური ინფორმაციის ამომწურავად მიწოდება და ბავშვის საჭიროებებში გარკვევა. ნაკლებად ახდენს მასწავლებელი ბავშვის საჭიროებების შესახებ გამოკითხვას, თუმცა სკოლაში მიყვანის შემდგომ პირდებიან მათ, რომ იციან დიაგნოზი და შესაბამის მხარდაჭერასაც გაუწევენ: „გამოწვევების გადაჭრას რაც შეეხება, რაც ტრანზიციის დროს ხდება, არის ის, რომ სახელმწიფომ, მ უნიციპალიტეტმა, ვისაც ეს პრობლემა ეხება, მეტი მოინდომონ, ადგილზე ნახონ რა მდგომარეობაა ბაღში, სკოლაში, ჯერ, რომ მშობლებს ისედაც გვიჭირს ამ მდგომარეობასთან შეგუება, გვჭირდება გვერდში დგომა, რომ ერთობლივი ძალით წინ წამოვიდნენ ჩვენი შვილები.“

მშობელი მიიჩნევს, რომ სკოლა არ იყო მზად აუტისტური სპექტრის მქონე ბავშვის მისაღებად, რადგან კლასის ხელმძღვანელისათვის ეს იყო პირველი შემთხვევა და შესაბამისად, ის მოუმზადებელი იყო და ამიტომ, როგორც მშობელს, მიზან შეწონილად მიაჩნია, რომ საჭიროა, უფასო ონლაინ ტრენინგები მაინც გაიარონ მასწავლებლებმა, რათა ისწავლონ, როგორ მიუდგნენ ასეთი დარღვევების მქონე ბავშვებს, რადგან მათი მოუმზადებლობის გამოა ის, რომ ისინი ვერ ადგენენ ბავშვის ტირილის მიზეზს და ვერ ახორციელებენ შესაბამის ღონისძიებებს. მათ, მშობლებს ყოველდღე უწევთ სკოლაში დროის გატარება, რადგან ბავშვმა შეძლოს ადაპტირება სკოლასთან: „რადგანაც დღესდღეობით ძალიან ხშირია, ასეთი დიაგნოზის შესახებ, ამიტომაც მასწავლებელს ელემენტარულად უნდა ჰქონდეს ცოდნა, როგორ მიუდგნენ ამ დიაგნოზის მქონე ბავშვებს.“

რესპოდენტებთან ინტერვიუს შედეგად შეგვიძლია **დავასკვნათ**, რომ წინასწარ არ იგეგმება ტრანზიციის პროცესი. მშობელმა არაფერი იცის, კონკრეტულად ტრანზიციის გეგმის შესახებ. აქვს ინფორმაცია მხოლოდ, ინდივიდუალური გეგმის შესახებ, მაგრამ კონკრეტულად რას ითვალისწინებს ეს გეგმა და რა შინაარსისაა, მათ ინფორმაცია არ აქვთ. მხოლოდ იციან იმ მცირე მხარდაჭერების შესახებ, მაგალითად, რომ „მხედველობის დაქვეითება აქვს და გადიდებული შრიფტით აძლევენ სასწავლო მასალას“ და „მათ შვილებს“ ასწავლიან მათ საჭიროებებზე მორგებულ პროგრამით.

რეკომენდაციები

- აუცილებელია, ბაღმა აქტიურად ითანამშრომლოს მშობელთან, ვინაიდან, საჭიროა დაეხმაროს სკოლის შერჩევასა და მომავალ მასწავლებლებთან წინასწარი შეხვედრების დაგეგმვაში, გაუზიაროს აუცილებელი და ძირითადი ინფორმაცია ბავშვის საჭიროებების შესახებ და შესაბამისად, გაუწიოს კონსულტაციები, როგორც სასწავლო წლის დაწყებამდე, ისე მის შემდეგ პერიოდშიც.

- სასწავლო წლის დაწყებამდე, სასურველია დაიგეგმოს სკოლის წარმომადგენლებთან ბავშვისა და მშობლის ვიზიტები, რათა მიაწოდონ სრულყოფილი ინფორმაცია მშობელს, ბავშვის საჭიროებებში უკეთ გასარკვევად.

- სკოლა უნდა იყოს კომუნიკაციისა და შეხვედრების ინიციატორი, აუცილებელია ბავშვი უმტკივნეულოდ ჩაერთოს სასწავლო პროცესში. მშობლისა და სკოლის აქტიური თანამშრომლობა იყოს მყარი ფუნდამენტი ინდივიდუალური სასწავლო და ტრანზიციის გეგმის შექმნისთვის. რეგულარული ხასიათი ჰქონდეს ბავშვის პროგრესზე შეხედულებების გაზიარებას.

- მშობელმა სწავლის დაწყების შემდეგაც იქონიოს განუწყვეტელი კავშირი სკოლასთან, აქტიურად შეხვდეს ბავშვის დამრიგებელს, პედაგოგებს, მხარდამჭერ სპეციალისტებს, გაეცნოს და გაერკვიოს იმ მხარდამჭერ სერვისებში, რასაც სკოლა შესთავაზებს მის ბავშვს. მან ასევე, მუდმივად გადასცეს სკოლას ინფორმაცია ბავშვის ინტერესებისა და საჭიროებების შესახებ.

- მშობელმა აქტიურად ითანამშრომლოს ინკლუზიური განათლების მულტიდისციპლინურ გუნდთან, გაუზიაროს გუნდის წევრებს ბაღის ან ადრეული განვითარების პროგრამის მიერ მიწოდებული შეფასებები და შეახვედროს ბავშვი გუნდის წევრებს, რის შედეგადაც დადგინდება ბავშვისთვის სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროება.

- სასურველია, ბავშვი სკოლაში მისვლამდე იცნობდეს მომავალ თანაკლასელებს, რაც გაუმარტივებს ტრანზიციის პროცესს.

- სასურველია, მასწავლებლებმა გაიარონ შესაბამისი ტრენინგ-კურსები, რაც გაითვალისწინებს მათ მომზადებას კონკრეტული დიაგნოზის მქონე ბავშვებთან მუშაობისთვის.

ლიტერატურა:

1. გრუზინსკი-ბაგრატიონი, მ., ბარქაია, ც., წულაძე, მ., ხვადაგიანი, მ., კვაჭაძე, ჟ., ზაქარეიშვილი, მ., მიდელაური, ვ. (2019). ადრეული ბავშვობა და ტრანზიციის სკოლაში.
2. წულაძე, მ., ხვადაგიანი, მ. (2010). სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვთა სკოლაში ტრანზიციის ხელშეწყობა.
3. ხვადაგიანი, მ. (2021). ვემზადებით სკოლისთვის, გზამკვლევი მშობლების სკოლაში ბავშვის ლაღად და წარმატებული ტრანზიციისთვის.

Parent's role in the process of transition

Chakiashvili-Kalmakhelidze Ia
Iakob Gogebashvili State University, Telavi

Transition, parent, preschool institution, special educational need, ready for school, Transition from the school institution to the school educational environment, is very important event for every child. On the basis of researches, we can say that starting school positively is the key to future academical and social success for children. Go through the process of transition is very significant factor for the children who have special educational needs and limited abilities. And in order for the transition to school to be painless, support of parents and cooperating with

them is very important, as well as determine the needs of the children and the needs of the parents. Parents, pre-school institution, school should share responsibilities and duties equally. To raise parents' awareness of issues relevant to them, as a result of successful mutual cooperation, adjust each link (kindergarten, parent, school) to the child's needs. The study of the experiences of parents of children with special needs was a part of the general research conducted within the framework of the project "Study of the Transition of Children with Special Needs in the school, on the Example of Schools of Telavi Municipality" funded by the United Nations Children's Fund. In school transition parents of 5 children with special needs were selected. The purpose of the research was to describe the role, function, responsibilities and communication of the parents involved in the process of transition of children with special needs. The parents were interviewed using the interview method. As a result of the research, the strengths and challenges of the transition process were identified. Certain conclusions were drawn and relevant recommendations were developed. The parent believes that the main challenge is the process of adapting the child to the school environment. Emphasizes the importance of the process of preparation of the child and parents in the preschool period. Especially mentions the support of the school and the early development center, early intervention services, the child's involvement with the school representatives and the meetings of the center's specialists, both in the assessment and subsequent processes.

Key words: Transition, parent, process of transition, preschool institution, special educational need